

Dr. Beretzk Péter munkássága

kulturális örökség – szegedi értéktár

Mottó: „A hazai madárfotózás úttörője!”

Beretzk Péter orvos végzettségű madarász. Hivatásos foglalkozása mellett minden szabadidejét a Csongrád megyei madárvilág megfigyelésével, megörökítésével (fotózás), gyűjtésével töltötte. Madarakkal kapcsolatos megfigyeléseit cikkekben, tanulmányokban jelentette meg. Hatalmas fotó- és madárgyűjteményét a Móra Ferenc Múzeumnak ajándékozta. Neki köszönhető a Fehér-tói madárrezervátum kialakítása.

Tudod-e?

1. Az első hazai madárrezervátum 1939-ben a Fehér-tó területén jött létre
2. A Fehér-tó 13 km² területű.
3. 1933 óta üzemel halgazdaság a Fehér-tón.
4. 1952-ben Homoki-Nagy István „Vadvízország” című filmjét Fehér-tón forgatják.
5. Beretzk Péter, közéleti szerepet is vállalt a városban, a törvényhatósági bizottság tagja volt.
6. Beretzk Péter munkássága több száz tudományos és ismeretközlő cikket tartalmaz.
7. Fontos szerepe volt a Stefánia-park rendezésében.
8. A második világháborúban a Közművelődési palota szükségóvóhely volt.
9. A Fehér-tó nevét először 1075-ben említi oklevél.
10. Minden év november közepén (2015-ben november 13-15) tartják a Fehértavi Darvadozást, a madárvonulás dél-alföldi ünnepét.
11. 1963-ban Beretzk Péter kezdeményezésére jött létre a TIT Csongrád Megyei Biológiai Szakosztálya keretében működő Madártani és Természetvédelmi szakkör
12. A TIT jelentése Tudományos Ismeretterjesztő Társulat, a jelenleg is létező Társulat jogelődje 1841-ben alakult.
13. Beretzk Péter emléktábláját Lapis András szobrászművész készítette.
- 13+1. Az eredeti bronz emléktáblát ellopták, a másolat már márványból készült.

Élete és Munkássága

Dr. Beretzk Péter (1894-1973) orvosi végzettségű „madarász” a szegedi „Fehér-tó atyjának” is nevezik. Munkássága révén a szegedi Fehér-tavat európai hírűvé tette, ami Szegednek is hírnevet szerzett. A területről számtalan tudományos és ismeretterjesztő írása jelent meg, védetté nyilvánítása is a nevéhez fűződik. Utca, Természetvédelmi egyesület, emléktábla őrzi kiemelkedő értékű munkásságát.

Beretzk előtt a magyar tudományos élet a szikeseket szinte alig vizsgálta. A Szeged mellett elterülő úgynevezett Ősfehér-tó semlyékvidékét, 1932-ben még szinte teljesen érintetlen állapotban kezdte el tanulmányozni. A szikes sajátos növény- és állatvilága mellett, a legnagyobb értékét az itt fészkelő sziki madarak jelentették. A „Vadvízország” fontos állomáshelyéül szolgált a vonuló madárfajok hatalmas csapatainak is.

Az 1930-as években elkezdődött a szikes tó halastórendszerre történő átalakítása. Beretzk Péter óriási küzdelmet folytatott a Fehér-tó védelmének érdekében. Győrffy Istvánnal közösen benyújtott javaslata alapján 1938-ban az Algyői-főcsatornától északra elterülő „összikesből” 280 kat. holdat Szeged törvényhatósága helyi védett területté nyilvánított. A következő évben a földművelésügyi miniszter 350 kat. holdat az országos jelentőségű védett területek közé emelt. Ezzel megvalósult az *első magyar madárrezervátum*.

Beretzk Péter négy évtizeden át tanulmányozta a szikes madárvilágát, nyomon követte az élővilág átalakulását, ami a halastórendszer kiépítése miatt következett be. Vizsgálatainak eredményét 400-nál is több tudományos és ismeretterjesztő cikkében mutatta be. Az évtizedeken át végzett megfigyeléseivel és madárgyűrzési adataival a madárvonulás hazai lezajlásának új képét vázolta fel. A hazai madárfotózás egyik úttörőjeként is számon tartják.

1951-ben örökletét formájában a Szegedi Állami Múzeumnak ajándékozta művészien preparált dermoplasztikáit. Az összesen 806 darabot számláló gyűjteményének több mint 90%-a a szegedi Fehér-tóról származott. Az adományozó mindössze 3 feltételt kötött ki:

- „...a gyűjtemény teljes egészében a szegedi Állami Múzeumban legyen elhelyezve,...”
- „...a múzeum vezetősége biztosítsa a gyűjtemény továbbfejlesztését...”
- (A múzeum) „...a Fehértó élővilágát a jelenlegi gyűjtemény, valamint a további begyűjtések anyagának felhasználásával 1952-ben korszerűen állítsa ki.

Ezek mai napig megtekinthetők a Móra Ferenc Múzeum Természettudományi Látványtárában (előzetes bejelentkezés alapján).

1952-ben Beretzk Péter kezdeményezésére, helyi- és budapesti szakemberek bevonásával, létrehozzák a vidék legnagyobb természettudományos állandó kiállítását, a „Fehér-tó életét”.

Vadvízország Homoki-Nagy István filmje:

<https://www.youtube.com/watch?v=xFWpLVKrL6g>

1963-ban az országban elsőként alakította meg a főként fiatalokból álló TIT Csongrád Megyei Biológiai Szakosztálya keretében működő Madártani és Természetvédelmi szakkört. Ezzel Szegedet az ornitológiai kutatások vidéki központjává tette.

A hálás utókor a „Fehér-tó atyja” névvel ismerte el a nevezetes tóvidék megmentéséért folytatott fáradozásait.

Linktár

Csongor Győző: Beretzk Péter munkássága : bibliográfia. - Szeged : Egyet. Kvt., 1954

Csizmazia György, Gaskó Béla: Beretzk Péter örökléte. - [Szeged] : [Móra Ferenc Múzeum], 1986
([Szeged] : Szegedi Ny.)

Klly. a Móra Ferenc Múzeum évkönyve 1984/85-1. évi kötetéből

Jakab Béla: Beretzk Péter irodalmi munkássága : Beretzk Péter halálának 10. évfordulójára. - [Budapest] : [Magyar Madártani Egyesület], 1995

Sterbetz István: Őszi tücsök hangol. - [Százhalombatta] : Dénes Natúr Műhely, [2000]

Lengyel András: Egy munkatárs emlékei : emlékezés dr. Beretzk Péter születésének 100. évfordulóján.
In: A Dugonics Társaság évkönyve : Szeged irodalmáért, művészetéért és tudományáért : 1993-1995 - Szeged : Dugonics Társaság, 1996. - p. 100-105. : ill.

Csizmazia György: A Fehér-tó tudós szerelmese : centenáriumi emléksorok. In: A Dugonics Társaság évkönyve : Szeged irodalmáért, művészetéért és tudományáért : 1993-1995 - Szeged : Dugonics Társaság, 1996. - p. 106-110. : ill.

<http://www.szegedvaros.hu/ertektar/7684-dr-beretzk-peter-munkassaga.html>

http://epa.oszk.hu/01600/01603/00063/pdf/Aquila_EPA-01603_1973-1974_315-318.pdf

<http://www.fotrining.hu/feherto.aspx>

<http://www.termeszetvedo.roszkenet.hu/>

<http://www.europamadarai.hu>

